L-Università ta' Malta

MATSEC
Examinations Board

Skema tal-Marki

ĊES Il-Malti

Sessjoni Prinċipali 2025

L-iskemi tal-marki ppubblikati mill-Bord tal-MATSEC mhumiex intenzjonati li jkunu dokumenti awtonomi. Huma riżorsa essenzjali għal min jikkoreġi, li wara dawn jiġu mmonitorjati permezz ta' proċess ta' verifika sabiex jiġi żgurat li l-applikazzjoni tal-iskemi tkun waħda konsistenti u preċiża.

Fil-każ ta' skemi tal-marki li jkunu jinkludu tweġibiet jew spjegazzjonjiet mudell, għandu jiġi nnutat li dawn mhumiex maħsuba biex ikunu limitati skont it-tweġibiet mogħtija. Jistgħu jkunu aċċettabbli wkoll varjazzjonijiet u alternattivi. L-eżaminaturi għandhom jikkunsidraw it-tweġibiet kollha fuq il-mertu tagħhom, u f'każ ta' dubju jridu jkunu kkonsultaw mal-Bord tal-MATSEC.

A. L- L-EWWEL KARTA

Livell 1-2-3

Taqsima A: Is-Smigħ

In-numru tal-mistoqsija	It-tweġiba	Il-marki	Il-kummenti
Livell 1 30%		**6**	Ma jitnaqqsux marki għal żbalji tal-ortografija. Fejn ikun il-każ, aċċetta tweġibiet differenti minn dawk mogħtija, imma li jkunu jaqblu mas-sens tal-mistoqsija u li jkunu mit-test mistħarreġ.
1.	b. tieħu gost bl-istejjer.	1	
2.	a. udjenza ħajja, storbjuża u tipparteċipa kontinwament.	1	
3.	ċ, b, d, a (marka għal kull waħda)	4	
Livell 2 30%		**6**	
4.	a. Għax kien jgħidlu li ser jixtrilu biċċa ċikkulata imma din dejjem tkun sħiħa. b. Il-bidu sagru biex jifhmu s-suġġett tar-reċta u min huma l-karattri.	2 1	
5.	a. ikomplu mal-udjenza billi jwieġbu lura lil min iwaqqafhom/jinsultahom. b. Waħda minn dawn: bl-għajjat, l-issuttar ta' biċċiet tal-ikel u ż-żufjett.	1 2	
Livell 3 40%		**8**	Ma jitnaqqsux marki għal żbalji tal-ortografija. Fejn ikun il-każ, aċċetta tweġibiet differenti minn dawk mogħtija, imma li jkunu jaqblu mas-sens tal-mistoqsija u li jkunu mit-test mistħarreġ.
6.	a. Veru, għax jekk jiżbalja jew ma jogħġobx lill-udjenza malajr jinsulentawh u jwaqqgħuh għaċ-ċajt. b. Falz, għax sema' bit-teatru tal-Belt l-iskola mingħand l-għalliem tiegħu. ċ. Veru, għax qal lill-għalliem li hu jmur it-teatrin għax ħaseb li hu l-istess bħat-teatru. d. Veru, għax ħadha bi kbira u għamel għat-tifel u qallu li t-teatru u t-teatrin ma jitqabblux. (Il-marka tingħata jekk ir-raġuni tkun tajba.)	1 1 1 1	
7.	a. Persuna li ġġib ruħha kif jidhrilha bla ma tqis u tirrispetta lil ħadd, aktarx storbjuża u bla edukazzjoni, manjieri jew etikett. b. Li t-teatrin kien għan-nies sempliċi tal-irħula, foqra u bi ftit li xejn skola; filwaqt li dak tal-Belt, it-teatru, kien għas-sinjuri, il-puliti u l-edukati fl-iskola.	1 1	
8.	Waħda minn dawn: Jurina d-divertiment sempliċi u rħis tal-poplu; in-nuqqas ta' edukazzjoni u tolleranza; ftit li xejn rispett lejn l-artisti dilettanti; innoċenza tat-tfal/l-awtur u s-sempliċità tal-omm.	2	

Taqsima B : Il-Kitba

Il-Komponiment **(20 marka)**

Il-kriterji tal-ġeneri magħżula

1. **Ir-rakkont fittizju** huwa kitba mżewqa bl-immaġinazzjoni, fejn il-kittieb se jkun aktar liberu u kreattiv.

Ir-rakkont għandu jkun maqsum f'paragrafi.

L-introduzzjoni trid tiġbed l-attenzjoni tal-qarrej filwaqt li l-konklużjoni trid tagħlaq l-istorja.

Id-deskrizzjonijiet ħajjin tal-karattri, tal-ambjentazzjoni (il-post, iż-żmien u s-soċjetà) u s-sitwazzjonijiet iridu jinsiltu mid-dinja immaġinattiva.

Irid ikun hemm nisġa/plott li t/jagħmel sens.

Għalkemm il-kittieb jista' jkun kreattiv, ma jridx jitlef lill-qarrej fir-rakkont imma għandu jżommu interessat u fuq ix-xwiek.

Jinkiteb fl-ewwel jew fit-tielet persuna fl-imperfett jew fil-perfett.

2. **L-artiklu ta' opinjoni** huwa kitba bbażata fuq l-opinjonijiet personali dwar suġġett partikolari bl-għan li jagħti vuċi lil kull min jaqbel miegħu. Dan jinkiteb minn artikolista f'gazzetta jew rivista.

It-titlu jrid iqajjem kurżità u jagħti ħjiel għas-suġġett.

Taħt it-titlu għandu jkun hemm l-isem fittizju mogħti tal-artikolista.

L-introduzzjoni trid titkellem dwar is-suġġett b'mod ġenerali u t-ton irid jittrażmetti l-entużjażmu tal-artikolista.

L-iżvilupp jippreżenta l-opinjonijiet b'mod loġiku u sekwenzjali, fid-dawl ta' ħsibijiet opposti.

L-artiklu ta' opinjoni jinqasam f'paragrafi u jista' jinkiteb fl-ewwel persuna imperfett u fit-tielet persuna fl-imperfett.

Il-konklużjoni trid issaħħaħ l-opinjoni ewlenija tal-artikolista.

3. **L-ittra informali** tinkiteb lil xi ħadd li għandek kunfidenza miegħu, ngħidu aħna membru tal-familja jew ħabib.

Jinkiteb l-indirizz ta' min qiegħed jikteb fuq ix-xellug u tinkiteb id-data taħtu.

Fit-tislima niktbu Għażiż/a u jitniżżel l-ewwel isem.

L-ittra trid tinkiteb f'paragrafi u fl-aħħar ikun hemm it-tislija u l-isem u ta' min qed jikteb.

4. **L-intervista** tinkiteb f'format ta' mistoqsija u tweġiba. L-għan tal-intervista huwa li tipprovdi tagħrif lill-qarrej dwar is-suġġett/sitwazzjoni/personaġġ li fuqu tkun l-intervista. Barra minn hekk, il-kwalità tal-intervista titkejjel b'kemm jirnexxilha tindirizza l-informazzjoni li jixtieq jikseb il-qarrej/semmiegħ.

L-intervistatur se jkun qed jidher bħala M (għal mistoqsija) u min qed jiġi intervistat se jkun qed jidher taħt T (għal tweġiba).

Wara l-ittri għandhom isiru ż-żewġ punti.

Min se jintervista għandu jkun infurmat fuq dak li ħa jsaqsi u t-ton użat waqt l-intervista jrid ikun wieħed formali.

Trid ssir introduzzjoni mill-intervistatur dwar persuna/sitwazzjoni/suġġett qabel jidħol għall-mistoqsijiet u għandu jkun hemm taħlita ta' mistoqsijiet magħluqa u miftuħa li jorbtu mal-għan tal-intervista.

Għall-mistoqsijiet magħluqa għandha tintalab raġuni.

L-intervistatur għandu jsaqsi l-mistoqsijiet b'ordni loġika u t-tweġibiet kollha li tagħti l-persuna intervistata jridu jkunu diretti.

L-intervistatur jista' jagħti reazzjoni għal dak li ġie mwieġeb fil-parti tal-mistoqsija li jmiss.

L-intervista tispiċċa b'konklużjoni biex l-intervistatur juri l-għeluq tagħha.

Taqsima Ċ: Il-Qari

In-numru tal-mistoqsija	It-tweġibiet	Livell 1 6 marki	Livell 2 6 marki	Livell 3 8 marki
1.	a. veġetarjana/jekk niklux laħam jew le. b. il-ħxejjex.	1 1		
2.	a. programm/kredu/twemmin b. l-aqwa u l-aħjar post li tista' tgħix fih/post bla problemi u mard.	1 1		
3.	a. ma jaqbel xejn b. taħdita	1 1		
4.	Għax zijuh għex ħajja twila minkejja li kien jiekol ħafna laħam u ftit li xejn ħaxix.		2	
5.	Lill-qarrej/pubbliku biex jurih il-qerq tal-veġetarjani u li d-dieta tagħhom hija gidba sħiħa.		2	
6.	Li minkejja li l-veġetarjani ma jridux joqtlu bhejjem, xorta skont l-awtur, huma ħatja tal-qtil tal-ħxejjex, li huma ħajjin ukoll u jsofru bħal kulħadd.		2	
7.	Taparsi jqishom bħala ħbieb għeżież imma jattakka bl-aħrax l-ideat tagħhom. **Żewġ** eżempji minn dawn: i) zijuh Tumas li jsejjaħlu karnivoru aktar minn T.Rex u għex ħajja twila; ii) li bil-manifest tagħhom se jsolvu l-problemi kbar tad-dinja fejn il-mard jogħsfor, il-ħajja titwal u jonqsu l-problemi tas-saħħa; iii) isejħilhom għeżież ta' qalbi meta jattakkahom bla ħniena; iv) meta jurihom bħala ipokriti għax qalbhom treqq meta jqaxxru gamblu żgħir imma jqaċċtu bl-addoċċ u jimmassakraw il-qxur tal-ħxejjex; v) jispjega fid-dettall il-martirju taz-zunnarija mill-għalqa sal-platt.			2 marki fuq l-ispjega dwar it-ton u 2 marki għall-eżempji (marka għal kull eżempju)
8.	Punti ewlenin li jridu jissemmew: 1. l-argument ewlieni tal-veġetarjani biex ma jinqatlux bhejjem. 2. l-argument taz-ziju tal-awtur li waqqa' t-teorija kollha tal-veġetarjani. 3. il-fatt li l-awtur iqis il-ħxejjex bħala ħajjin li jħossu u jbatu xorta minkejja li ma jidhrux. 4. l-ipokrezija tal-veġetarjani li jitħassru l-annimali u ma jitħassrux il-ħxejjex.			Marka għal kull punt (4)
	Total:	**6**	**6**	**8**

Taqsima D: Il-Metalingwa

Il-Morfoloġija

Eżerċizzju A: **Agħżel it-tajba**

Numru	Tweġibiet	10 marki
1.	ċ. ikreh minn	Marka kull waħda.
2.	a. riċikl	
3.	d. N-D-J	
4.	ċ. mija u żewġt iqtates	
5.	a. astratt	
6.	ċ. imperattiv	
7.	a. Ilbieraħ	
8.	b. personali	
9.	d. fid-disa' forma	
10.	b. waħda	

L-Ortografija

Eżerċizzju B: **Sib l-iżball u iktbu tajjeb**

Numru	Tweġibiet		10 marki
1.	Alla ħares	allaħares	2 marki kull tweġiba; marka għall-għarfien tal-iżball u oħra għall-kitba tajba tiegħu.
2.	waranofsinhar	wara nofsinhar	
3.	uċuħ	wċuħ	
4.	nofsiegħa	nofs siegħa	
5.	m'humiex	mhumiex	

Taqsima E: Il-Letteratura:

Referenza f'Kuntest – *Hemm Art fil-Folja*

In-numru tal-mistoqsija	It-tweġibiet	Livell 1 30% marki	Livell 2 30% marki	Livell 3 40% marki
1.	Moderna	2 marki		
2.	Iż-żmien tat-tfulija/It-tifkiriet tat-tfulija.	2 marki		
3.	L-istrofi, il-versi u r-rima huma ħielsa.	2 marki		
4.	Sabiex turina kemm it-tfulija huwa żmien sabiħ fejn ikollna l-għożża u l-protezzjoni, li ladarba nikbru nitilfuhom.		3 marki	
5.	Permezz tal-aħħar strofa, Lilian Sciberras tgħin lill-qarrejja jħossu l-kuntrast bejn il-fiżiku u l-astratt, il-memorji fuq livell fiżiku u l-memorji fuq livell mentali. Il-memorji li jġibu ittra jew ritratt, u l-memorji li xorta waħda minkejja l-ittra u r-ritratt jibdew jiċparu mill-moħħ.		3 marki	

	Il-moħħ jiġi megħjun bl-oġġetti fiżiċi iżda xorta ma jistax iġib lura dak li kien u saħanistra lanqas il-memorja ma tista' tibqa' daqshekk b'saħħitha. Tweġibiet simili jiġu aċċettati.			
6.	It-tifkiriet bħal ħjut tad-deheb. Il-ħajta hija xi ħaġa rqiqa ħafna magħmula minn materjal li jiġi rfinut u hekk il-memorji, huma ħafna u issa li l-aħwa bdew jonqsu, għadhom hemm miġmugħin bħal f'ħajta. Il-ħajta hija tad-deheb għaliex dawn il-memorji huma imprezzabbli. Is-snin dehbija mhuma xejn ħlief is-snin sbieħ tat-tfulija li issa saru biss tifkiriet sbieħ. Aċċetta tweġibiet varji li jagħmlu sens u agħti l-marka skont iċ-ċarezza tal-ħsieb u l-ispjegazzjoni.			3 marki
7.	Din it-tweġiba tirrikjedi l-analiżi, u għalhekk il-marka għandha tingħata skont iċ-ċarezza u l-kontenut relevanti tar-risposta. Dwar l-esperjenzi personali, jekk jorbtu mal-ħsieb ewlieni tal-poeżija, għandhom jiġu aċċettati bħala tajbin. Eċċellenti – 5 marki Tajba ħafna – 4 marki Tajba – 3 marki Mhux ħażin – 2 marki Batuta – marka Batuta ħafna jew ma saritx – 0			5 marki
	Total:	**6**	**6**	**8**

JEW

Taqsima E: Il-Letteratura:

Referenza f'Kuntest – *Bejn Ħaltejn*

In-numru tal-mistoqsija	It-tweġibiet	Livell 1 30% marki	Livell 2 30% marki	Livell 3 40% marki
1.	Il-ġirja tal-bniedem kontra ż-żmien akkost li jitlef il-valuri. Aċċetta tweġibiet simili li jagħmlu sens.	2 marki		
2.	Kull vers fejn il-ħarruba hija ppersonifikata huwa tajjeb.	2 marki		
3.	Il-metrika: Il-poeżija hija magħmula minn 2 strofi (marka). Il-versi u r-rima huma ħielsa wkoll (marka).	2 marki		
4.	Sabiex jurina l-ambjent naturali seren għax 'il bogħod mill-ħajja mgħaġġla tal-belt. Jgħin sabiex joħroġ aktar		3 marki	

	il-kuntrast bejn il-ħajja serena qalb in-natura u l-ħajja mgħaġġla u artifiċjali li jgħix il-bniedem. Aċċetta tweġibiet simili li jagħmlu sens.			
5.	Hemm kuntrast bejn ir-ritmu kajman tal-ewwel strofa u r-ritmu mgħaġġel tat-tieni strofa. Dan jaqbel ħafna mal-mod kif il-bniedem kontinwament bla sabar f'kull ħaġa li jagħmel, filwaqt li l-ambjent jagħti sens ta' kalmezza u serħan. Aċċetta tweġibiet simili li jagħmlu sens.		3 marki	
6.	Huma mistoqsijiet rettoriċi/mistoqsijiet li mhux se jkollhom tweġiba (marka). Lill-qarrej iħalluh jaħseb u jirrifletti dwar il-ħajja li qed jgħix. (2 marki) Aċċetta tweġibiet simili li jagħmlu sens.			3 marki
7.	Din it-tweġiba tirrikjedi l-analiżi, u għalhekk il-marka għandha tingħata skont iċ-ċarezza u l-kontenut relevanti tar-risposta. Dwar l-esperjenzi personali, jekk jorbtu mal-mod kif jaħsibha l-poeta, għandhom jiġu aċċettati bħala tajbin. Eċċellenti – 5 marki Tajba ħafna – 4 marki Tajba – 3 marki Mhux ħażin – 2 marki Batuta – marka Batuta ħafna jew ma saritx – 0			5 marki

B. IT-TIENI KARTA

Livell 1-2

Taqsima A – Il-Kitba

Il-Komponiment **(22 marka)**

Il-kriterji tal-ġeneri magħżula

1. **Id-Djalogu**

Importanti li d-djalogu jinbeda b'introduzzjoni. Dan għaliex tgħin lill-qarrej jifhem aħjar il-kuntest li fih qed isir dan il-ġeneru;
Ikteb l-isem ta' wieħed mill-karattri li jkun se jibda jitkellem u wara ismu agħmel żewġ punti (:). Wara ż-żewġ punti ibda ikteb id-diskors dirett li se jgħid il-kelliem. Qis li meta taqleb għal kelliem ġdid, tibda linja ġdida, u rrepeti l-istess proċess;

Jekk id-djalogu jkun parti minn kitba fit-tul, dan irid isir bl-użu tal-virgoletti u sinjali oħra tal-punteġġjatura li jkun hemm bżonn f'diskors dirett; Id-djalogu jispiċċa b'konklużjoni biex jintwera li l-konverżazzjoni ntemmet.
2. **L-Ittra elettronika** Tinkiteb l-informazzjoni t'hawn taħt; Lil: L-indirizz elettroniku ta' min se jirċievi l-ittra Mingħand: L-indirizz elettroniku ta' min qed jikteb Data: Eż. Id-19 ta' Mejju 2021 Suġġett: Is-suġġett li jagħti idea dwar xiex inhi l-ittra .... Tinkiteb it-tislima skont il-kuntest tal-ittra (formali jew informali); L-ittra elettronika trid tinqasam f'paragrafi u t-tislija ssir skont il-kuntest tal-ittra (formali jew informali).
3. **L-Artiklu Argumentattiv** It-titlu jrid iqajjem kurżità u jagħti ħjiel għas-suġġett; Taħt it-titlu għandu jkun hemm l-isem fittizju mogħti tal-artikolista u l-introduzzjoni trid titkellem dwar is-suġġett b'mod ġenerali; It-ton irid ikun kalm, formali, raġunat u persważiv; L-iżvilupp jippreżenta l-argumenti b'mod loġiku u sekwenzjali, fid-dawl ta' argumenti opposti; L-artiklu jinqasam f'paragrafi u jista' jinkiteb fl-ewwel persuna imperfett u fit-tielet persuna fl-imperfett; Il-konklużjoni għandha tagħti l-opinjoni tiegħek dwar is-suġġett.
4. **It-Taħdita** Tinkiteb b'Malti mexxej b'tali mod li l-persuna qiegħda titkellem mal-udjenza; Wieħed irid iżomm f'moħħu t-tul ta' ħin stipulat u ġeneralment taħdita tkun iffukata fuq suġġett wieħed partikolari; L-introduzzjoni għandha tinkludi tislima, filwaqt li l-konklużjoni tinkludi ringrazzjament u dan il-ġeneru jista' jinqasam f'paragrafi skont il-ħtieġa.

Taqsima B – Il-Qari

In-numru tal-mistoqsija	It-tweġibiet	Livell 1 9 marki	Livell 2 13-il marka
1.	i. is-sajf. ii. qaddis jew qaddisa.	2 marki	
2.	**Tlieta** minn dawn: knisja, tiżjin, armar, bandalori, misraħ, murtali, folla.	3 marki	
3.	a. pjazza (2 marki) b. toħroġ/tidher (2 marki)	4 marki	
4.	Tnejn minn kull sens:		3 marki

	Naraw – statwi, ilwien, murtali, knisja tixgħel (aċċetta tweġibiet oħra li jissemmew fis-silta). Nisimgħu – daqq tal-qniepen, ċapċip tal-folla, banda, briju. Inxommu – riħa ta' porvli, riħa ta' qali u ta' ikel.		(marka għal kull sens. Jekk waħda ma tkunx tajba, tintilef il-marka kollha.)
5.	Fil-festa l-familja Maltija tingħaqad u tiltaqa'.		2 marki
6.	Involviment fl-għaqdiet tal-armar, fit-tagħlim mużikali tal-każini tal-banda, fil-preparazzjoni u l-manifattura tal-logħob tan-nar.		3 marki (marka għal kull waħda)
7.	Għaliex saret parti mill-identità u l-kultura tagħna. Aċċetta tweġibiet varji li jagħmlu sens skont dak li hemm fis-silta.		2 marki
8.	a. Għaliex hija unika, u saret dak li hi illum bis-saħħa ta' missirijietna/tal-ġenerazzjonijiet ta' qabilna. b. Tweġibiet varji li jagħmlu sens. Aċċetta tweġibiet varji li jagħmlu sens skont dak li hemm fis-silta.		marka 2 marki
	Total:	**9**	**13**

Taqsima Ċ – Il-Metalingwa

Il-Morfoloġija

Eżerċizzju A: **Imla l-vojt skont il-kuntest.**

Numru	Tweġibiet	12-il marka
1.	mċajpra	marka
2.	qtigħ	marka
3.	jaħkmu	marka
4.	idawwar	marka
5.	maħkuma	marka
6.	iddakkru	marka
7.	tliet	marka
8.	seta'	marka
9.	fommhom	marka
10.	qalbhom	marka

11.	instemgħet	marka
12.	l-eqreb	marka

Is-Semantika

Eżerċizzju B: **Aqta' linja taħt il-kelma t-tajba li toqgħod fil-kuntest**

Numru	Tweġibiet	10 marki
1.	għadha	Marka għal kull waħda.
2.	xahar	
3.	sengħa	
4.	dahar	
5.	kolla	
6.	kas	
7.	agħar	
8.	sema'	
9.	Qgħadt	
10.	telgħa	

Taqsima D - Letteratura

In-numru tal-mistoqsija	Test Mhux Imħejji: It-tweġibiet	Livell 1 40%	Livell 2 60%
1.	a. L-Għadira b. Raha lit-tfajla tixxemmex l-Għadira u kien il-mument fejn laqtitu u ħass xi ħaġa għaliha.	marka	2 marki
2.	a. fl-imgħoddi/fl-antik/fil-passat. b. Il-kandidat jispjega aspetti personali mal-mod kif kienu jqattgħu żgħożithom iż-żgħażagħ fis-silta. It-tweġibiet jistgħu jkunu varji.	marka	marka
3.	a. jċekċek b. jaħdem/imidd idu fuq xi ħaġa żgħira	marka	marka
4.	a. personifikazzjoni b. Tenfasizza kemm l-irġiel mill-fażi tal-adultezza se jgħaddu għall-fażi tax-xjuħija/tal-mewt. Aċċetta tweġibiet simili.	marka	2 marki

In-numru tal-mistoqsija	Il-Komponiment Letterarju: *Hemm Art fil-Folja*	Il-kummenti
1.	*Ħuta*: relazzjoni ta' mħabba; relazzjoni passata li diġà għaddiet minnha; relazzjoni ta' tbatija u li kellha konsegwenzi koroh. *Ħbiebi*: relazzjoni ta' ħbiberija mal-ħlejjaq tan-natura u mal-bniedem; relazzjoni dejjiema; il-ħlejjaq naturali huma l-veru ħbieb għax qatt ma ttradewh ħlief il-bniedem.	Dawn huma biss linji gwida. Ikkunsidra perspettivi diversi, li jikkonformaw mal-kriterji tal-assessjar.
2.	*Għar Dalam*: titqajjem kuxjenza dwar l-identità Nazzjonali Maltija; iħeġġeġ liż-żgħażagħ jiskopru iktar dwar pajjiżhom u japprezzaw il-wirt nazzjonali. *Nazju Ellul*: l-għaqda u l-qlubija tal-Maltin fi żmien l-għawġ; ir-relazzjoni tal-Maltin mal-Franċiżi ma kinitx tajba għax każbru t-twemmin tal-Maltin.	

JEW

In-numru tal-mistoqsija	Il-Komponiment Letterarju: *Bejn Ħaltejn*	Il-kummenti
1.	*Xtara l-Ħut fil-Baħar*: kandidat biex jirrappreżenta r-raħal tiegħu; iwiegħed ħafna u lil kulħadd; mass meeting u ritratt uffiċjali għall-elezzjoni; l-hekk imsejħa ħbieb li japprofittaw ruħhom mill-kandidat. *Ċensina*: iħabbat bieb bieb jittallab għall-voti; dejjem bl-istess risposta ripetuta f'ħalqu; naraw il-lat pożittiv - iħoss il-bżonn li ġenwinament jagħti l-għajnuna; politikant li kultant ikun maqtugħ mir-realtajiet soċjali.	Dawn huma biss linji gwida. Ikkunsidra perspettivi diversi, li jikkonformaw mal-kriterji tal-assessjar.
2.	*Refuġjata*: m'għandhiex saqaf fuq rasha (mara tat-tined); l-esperjenzi koroh tal-imgħoddi; tilfet kulma kellha; interrogatorji, torturi, massakri; il-qtigħ il-qalb tal-preżent; tama vaga għall-futur. *Bl-Irħis*: is-sinjur ikompli jistagħna billi japprofitta ruħu mill-vulnerabbiltà tal-immigranti; sogru u tbatija biex jaqilgħu l-għajxien tagħhom;	

	il-miżerja fejn kienu joqogħdu; it-tbatija emozzjonali li ġġib magħha meta tkun ittradut minn kollega; fajsal rassenjat u qalbu maqtugħa.	

Livell 2-3

Taqsima A – Il-Kitba

Il-Komponiment **(22 marka)**

Il-kriterji tal-ġeneri magħżula

1. **Djarju** Importanti li fuq ix-xellug, qabel il-kitba nnifisha, jinkitbu d-data tal-ġurnata kif ukoll il-ħin; It-tislima trid tkun hekk: Għażiż Djarju,; Il-kitba ta' djarju għandha tkun maqsuma f'paragrafi u l-kontenut jista' jkun reali jew fittizju; Il-kitba tal-ġurnata tingħalaq b'tislija fuq ix-xellug u d-djarju jrid jinkiteb fl-ewwel persuna fl-imperfett jew fil-perfett.
2. **Rapport** It-titlu jrid ikun konċiż li jqajjem kurżità u jagħti ħjiel għas-suġġett; Taħt it-titlu fuq in-naħa tax-xellug għandhom jinkitbu l-post u d-data sħiħa ta' dakinhar; Ir-rapport għandu jinkiteb fit-tielet persuna singular/plural fil-perfett jew fil-forma passiva u għandu jkun maqsum f'paragrafi; Min qed jirrapporta qatt ma għandu jsemmi l-ħsibijiet jew l-opinjonijiet tiegħu; Fl-aħħar tar-rapport fuq in-naħa tax-xellug għandu jitniżżel l-isem fittizju mogħti ta' min qed jirrapporta.
3. **Taħdita** Tinkiteb b'Malti mexxej b'tali mod li l-persuna qiegħda titkellem mal-udjenza; Wieħed irid iżomm f'moħħu t-tul ta' ħin stipulat u ġeneralment taħdita tkun iffukata fuq suġġett wieħed partikolari; L-introduzzjoni għandha tinkludi tislima, filwaqt li l-konklużjoni tinkludi ringrazzjament u dan il-ġeneru jista' jinqasam f'paragrafi skont il-ħtieġa.
4. **Editorjal** L-editorjal irid ikollu titlu konċiż li jqajjem kurżità u jagħti ħjiel għas-suġġett; Editorjal kredibbli jkun ibbażat fuq riċerka u fatti; Fl-editorjal għandu jkun hemm l-opinjoni editorjali; L-editorjal jirrifletti fuq il-preżent u jista' jkun hemm referenzi għall-passat. Għalhekk għandu jinkiteb fl-imperfett u jkun maqsum f'paragrafi; Fuq in-naħa t'isfel tal-editorjal fuq ix-xellug għandu jinkiteb L-Editur.

Taqsima B – Il-Qari **(22 marka)**

In-numru tal-mistoqsija	It-tweġibiet	Livell 2 9 marki	Livell 3 13-il marka
1.	Ħwejjeġ użati Ħwejjeġ artiġjanali Ħwejjeġ meħjuta minn disinjaturi famużi. Marka għal kull tip li jissemma.	3 marki (marka għal kull waħda)	
2.	a. Il-ħwejjeġ b. L-ambjent/il-pjaneta li rridu nieħdu ħsieb ċ. Ir-riċiklaġġ/li terġa' tuża Aċċetta varjazzjonijiet li jistgħu jagħmlu sens.	3 marki (marka għal kull waħda)	
3.	Tibdila li ma ssibx oħra bħalha.	2 marki	
4.	Għaliex minbarra li takkwista xi ħaġa għalik tkun qed takkwista xi ħaġa li tagħtiha ħajja ġdida u tilbisha bil-mod kif tixtieq inti. Aċċetta tweġibiet simili li jagħmlu sens.		2 marki
5.	Għaliex f'dawn il-ħwienet iż-żgħażagħ isibu dik il-biċċa ħwejjeġ li biha jistgħu jesprimu l-personalità tagħhom b'mod kreattiv u oriġinali. Aċċetta tweġibiet simili li jagħmlu sens.		2 marki
6.	Vantaġġi: a. Tista' toħloq tibdila unika bi prezz irħis. b. Vantaġġ ambjentali għaliex il-ħwejjeġ jerġgħu jintużaw u jonqos l-iskart fil-miżbliet. ċ. Jinkoraġġixxi/jinċentiva organizazzjonijiet u negozjanti żgħar sabiex jiftħu ħwienet u jibdew attività kummerċjali. Il-qligħ jibqa' fil-komunità. Marka għal kull vantaġġ li jissemma.		3 marki
7.	a. lil dak li qed jaqra l-artiklu/il-qarrej. b. sabiex ikun iktar dirett u effettiv, sabiex joħloq iktar interess fil-qarrej li qiegħed jaqra. ċ. Għaliex qed ngħixu fi żmien meta l-pjaneta għandha bżonnha u l-ġenerazzjoni tal-lum tasal biex tifhem dan il-kunċett li għandna nerġgħu nużaw u nnaqqsu l-iskart. Aċċetta tweġibiet simili li jagħmlu sens.	marka	marka 2 marki
8.	Iva se tkompli tikber, għax hija tendenza li qed iżżid fil-poporità u issa dan it-tip ta' bejgħ qiegħed isir ukoll online.		

	Aċċetta tweġibiet simili li jagħmlu sens.		3 marki
	Total:	**9**	**13**

Taqsima Ċ – Il-Metalingwa **(22 marka)**

Il-Morfoloġija

Eżerċizzju A: **Imla l-vojt skont il-kuntest.**

Numru	**Tweġibiet**	**12-il marka**
1.	mċajpra	marka
2.	qtigħ	marka
3.	jaħkmu	marka
4.	idawwar	marka
5.	maħkuma	marka
6.	iddakkru	marka
7.	tliet	marka
8.	seta’	marka
9.	fommhom	marka
10.	qalbhom	marka
11.	instemgħet	marka
12.	l-eqreb	marka

Is-Semantika

Eżerċizzju B. Aqta’ linja taħt it-tifsira t-tajba.

Numru	**Tweġibiet**	**10 marki**
1.	b. Il-kejk għoġbu ħafna mal-kafè.	Marka għal kull tweġiba tajba.
2.	ċ. Ħasel snienu u libes malajr.	
3.	b. L-eżamijiet ftit kien baqgħalhom biex jaslu.	
4.	a. L-omm irrabjat ma’ Alexia għax daħlet tard.	
5.	b. Jorqod waqt li jkun qed jaqra.	
6.	a. Ma lestiex ix-xogħol.	

7.	ċ. L-għalliem dam ħafna biex tani l-marki.	
8.	a. Ma kienx jaf x'se jaqbad jagħmel.	
9.	a. Il-ġenituri kienu ta' għajnuna għaliha.	
10.	a. Qabdu sturdament.	
11.	ċ. Mario dawwar id-diskors.	

Taqsima D – Letteratura **(22 marka)**

In-numru tal-mistoqsija	It-tweġibiet		Livell 2 40% marki	Livell 3 60% marki
1.	Il-poeta jagħmel hekk sabiex jagħti l-ħajja xejra ta' xi ħaġa sabiħa, ilibbisha karatteristiċi enerġetiċi, sakemm fl-aħħar, ftit ftit, tibda tinża' dan il-ġmiel. Tweġibiet simili għandhom jiġu aċċettati. Waħda minn dawn l-eżempji ta' personifikazzjoni: rajt il-ħajja sbejħa, b'suritha tħoll il-blat, f'għajnejha ħars li jsaħħar.		2 1	
2.	L-episodji tal-ħajja li huma kontinwi u bla waqfien.			1
3.	It-ton huwa wieħed pożittiv li juri s-sabiħ kollu tal-ħajja. L-użu tal-verbi fil-poeżija huwa deskrizzjoni ħajja tas-sabiħ fil-ħajja f'ħafna aspetti u bil-bniedem mimli enerġija. Permezz tagħhom, il-poeta qed jgħolli l-profil tal-istess ħajja bil-għan li jinħass sew l-element ta' kuntrast fl-aħħar strofa.			1 2
4.	a. Permezz tat-tidwira qed jinħoloq il-kuntrast. b. Il-ħajja, bis-sabiħ kollu tagħha, fiha wkoll l-ikrah tagħha, murija permezz tax-xjuħija fl-aħħar strofa, li eventwalment il-bniedem xi darba jew oħra irid jintemm bil-mewt.		1	 2

In-numru tal-mistoqsija	Il-Komponiment Letterarju: *Hemm Art fil-Folja*	Il-kummenti
1.	It-tema tal-vjaġġ: *Il-Ktieb*: Il-ktieb li jissimbolizza l-vjaġġ tal-ħajja: il-vjaġġ jibda mit-twelid bit-triq imħejjija mill-omm ("Malli titla' sewwa x-xemx ibda miexi bejn il-folji tal-ktieb qadim li ommok tatek"); vjaġġ mimli tlajja' u nżul, l-esperjenzi tal-ħajja ("itla' l-għoljiet aqsam ix-xmajjar");	

	wieħed jiltaqa' mal-baħar li wkoll jirrappreżenta diffikultajiet u ostakli ibsin; imma dejjem hemm it-tama għax "...hemm art fil-folja li ser taqleb hekk kif tkun ġejja mewġa"; l-omm tħejji l-vjaġġ tal-ħajja lill-wild bl-aħjar mod possibbli ("sehem inkun fit-tarf tal-blat bil-ħobż u l-ilma./Se nkun qed nistenniek biex nagħtik merħba"); l-omm li tieħu ħsieb il-wild waqt il-vjaġġ ta' ħajtu ("ħa niżirgħu dix-xitla, ħa nsaqquha"); il-vjaġġ li jilħaq il-milja tiegħu hekk kif minn żerriegħa, ix-xitla ssir siġra, qabel mal-mewt ittemmu ("qabel nagħlqu il-ktieb"). *Din Gżira Niexfa*: il-vjaġġ li l-immigranti irregolari jgħaddu minnu - vjaġġ kiefer, vjaġġ ta' sfruttament; vjaġġ mimli riskji, li d-dgħajsa li fuqha jagħmlu dan il-vjaġġ ma jirnexxilhiex tasal ("...dgħajsa tigref l-ikħal tal-Mediterran"); l-immigranta, li tirrappreżenta lill-immigranti kollha, tgħaddi minn dan il-vjaġġ bil-minimu possibbli ("loqma ħobż"); anki hawn naraw li l-immigranta tisfolja il-folji tal-vjaġġ ta' ħajjitha, ikkaratterizzati minn esperjenzi koroh ("tisfolja l-iswed"); Azzopardi tikkritika lil min ma jaċċettax lil dawn il-persuni wara vjaġġ kiefer għax skonthom Malta hi nieqsa mir-riżorsi addattati ("niexfa") biex tilqagħhom.	Dawn huma biss linji gwida. Ikkunsidra perspettivi diversi, li jikkonformaw mal-kriterji tal-assessjar.
2.	L-element figurattiv biex toħroġ it-tema tal-kunflitt u tal-gwerra: L-allużjoni biblika "il-ġlieda ta' David u Gulija" tissimbolizza lil Malta fi gwerra kontra qawwiet kbar. Turi ċ-ċokon/id-dgħufija ta' Malta kontra l-għadu. L-element deskrittiv permezz tas-similitudnijiet u l-metafori. Eżempji: "jaqgħu bħas-suldati tal-karti" (referenza għad-djar); "jidhru daqs tikka"; "ikunu qishom konslu mingħajr arma"; "xufftejn bojod bħal silġa". L-element deskrittiv permezz tal-metafori: "L-isqra qerrieda" (referenza għall-ajruplani); "il-qawwa f'qalb il-Maltin"; "l-għasafar jilħqu jtiru"; "binti ma tafx x'inhi dinja".	

	L-użu tas-sineddoke Malta (bħala l-Maltin kollha) li qiegħda tikteb paġna oħra fil-ġrajja kbira tagħha.	

In-numru tal-mistoqsija	Il-Komponiment Letterarju: *Bejn Ħaltejn*	Il-kummenti
1.	*Niftakar:* it-tifkira ta' martu kemm fil-ferħ u kemm fin-niket; it-tnejn joħolmu għal futur sabiħ etern flimkien; il-poeta jibqa' jiftakar f'martu anki wara mewtu – imħabba għal dejjem. *Jum San Valentin:* nuqqas ta' mħabba ssimbolizzata permezz tal-metafora ċentrali tal-balla; hemm l-element ta' rabja b'riżultat ta' relazzjoni li marret ħażin; il-poeta tiżvoga l-istat emozzjonali tagħha bl-użu ta' għadd ta' similitudnijiet. Fl-aħħar strofi tindirizza b'mod dirett lil min weġġagħha, li jista' jitqies ukoll bħala sinjal ta' sfida.	Dawn huma biss linji gwida. Ikkunsidra perspettivi diversi, li jikkonformaw mal-kriterji tal-assessjar.
2.	Ružann li żżomm sod mar-rieda tagħha li trabbi lil binha waħedha f'soċjetà li kienet taħsibha mod ieħor. Marija li tidħol fil-ħanut biex issikket lill-irġiel kollha u lil żewġha magħhom. Marija li tagħti l-ordnijiet lil żewġha. Marija li tagħraf l-importanza tal-edukazzjoni ta' wliedha, u tinkoraġġixxi lil binha Pietru fl-iskola. Il-mara li sabet postha fis-soċjetà fejn jittieħdu deċiżjonijiet importanti fil-ħajja ta' kuljum. Salvina li ssir għalliema, Ġina li tipparteċipa fil-ħajja pubblika b'xogħol volontarju, u Luċija li qed tistudja għal tabiba.	